

MASWALI YA ISIMUJAMII

1. “Haya basi. Beba mmoja! Beba mmoja! Dada njoo. Nafasi ni ya mmoja. Ni mbao tu. Bei ya chini kuliko keki. Usiachwe, bei ni poa.”
 - a. Taja sajili inayorejelewa na maneno haya. (alama 2)
 - b. Fafanua sifa nane za sajili hiyo. (alama 8)
2.
 - a) Ukiwa mkaguzi mwalikwa katika mashindano ya Kiswahili, fafanua na kueleza mambo yanayochangia wanafunzi kufanya makosa ya kisarufi na ya kimatamshi katika lugha ya Kiswahili. Alama 5
 - b) Eleza umuhimu wa Isimu Jamii. (alama 5)
3. a) Eleza matatizo matano yaliyokumba maenezi ya Kiswahili kabla ya uhuru nchini Kenya (alama. 5)
 - b) Fafanua sifa tano za lugha inayotumiwa darasani (alama 5)
4. (a) Eleza dhana ya uwingi lugha. (alama 2)
 - (b) Fafanua mambo manne yanayochangia uwingi lugha katika jamii. (alama 8)
5. a) Eleza sababu tano zilizochangia katika maenezi ya Kiswahili katika Afrika Mashariki kabla ya Uhuru. (al.5)
 - b) Eleza hatua tano ambazo zimesaidia kuikuzalugha ya Kiswahili baada ya Uhuru nchini Kenya. (al. 5)
6. a) Eleza istilahi zifuatazo za isimu jamii. (al.4)
 - (i) Lugha ya taifa.
 - (ii) Lugha sanifu.
 - (iii) Lugha rasmi.
 - (iv) Lahaja.
 - (b) Fafanua maswali sita yanayochangia kustawi kwa lugha ya Kiswahili nchini Kenya. (al.6)
7. a) Tofautisha kati ya uwili lugha na wingi lugha. (alama 4)
 - b) Taja sababu sita zinazosababisha watu kubadili na kuchanganya ndimi. (alama 6)
8. a) Eleza mambo yaliyochangia katika maenezi ya Kiswahili katika Afrika Mashariki kabla ya uhuru
(b) Eleza sifa tano za lugha rasmi.
9. (a) Eleza sababu tano zinazomfanya mtu kufanya makosa ya matamshi na sarufi katika mazungumzo yake. (al5)
 - (b) Eleza sababu tano zinazowafanya vijana kupenda kutumia misimu katika mawasiliano yao. (alama 5)
10. a) Eleza maana ya lugha ya taifa. (alama2)
 - b) Eleza majukumu manne ya Kiswahili nchini Kenya kama lugha ya taifa. (alama8)
11. Fafaua jinsi shughuli zifuatazo zitachangia kukua kwa lugha ya Kiswahili na kufaikisha ajenda ya amani na maridhiano nchini Kenya.
 - i) Vyombo vya habari na mawasiliano. alama 2)

- ii) Uchapishaji (alama 2)
- iii) Dini (alama 2)
- iv) Siasa (alama 2)
- v) Sanaa na maonyesho ya muziki. (alama 2)

12.

- a) Kwa nini kulikuwa na haja ya kusanifisha lugha ya Kiswahili. Toa sababu tano (alama 5)
- b)Sote tunajua kwamba ni kudura. Makiwa
- i. Tambua sajili iliyotumika katika dondoo hili (alama 1)
- ii. Eleza sifa nne za sajili hiyo (alama 4)

13.

MHUSIKA 1: Nidhamu , Mheshimiwa Sudi. Hili ni onyo dhidi ya tabia hiyo.

MHUSIKA II: Nisamehe Bwana.....

MHUSIKA I: sasa ninakaribisha swali la tatu. Mheshimiwa Mambo, uliza swali lako.

MHUSIKA III: Ninaomba kufahamishwa ni kwa nini Waziri wa Maji ameshindwa kusambaza huduma za maji katika kijiji cha Walalahoi.

Maswali

- a) Bainisha sajili ya makala haya. (alama 2)
- b) Fafanua sifa za sajili hii. (alama 8)

14. Hujambo bwana: You look familiar, have we ever met before.... Sijui nilikuona wapi?

- a) Bainisha sajili ya makala haya kwa kutoa mifano mitatu kwenye makala. (alama 2)
- b) Fafanua sifa nyingine nne za sajili hii ambazo zingejitokeza katika makala haya. (Alama 4)
- c) Kwa kutumia mifano mwafaka eleza kaida nne za matumizi ya lugha. (Alama 4)

15. **Soma Makala yafuatayo kisha ujibu maswali.**

A: Jina?

B: Ouma James

A: Umri?

B: Miaka ishirini

A: Una shida gani

B: Ninaendesha sana. Pia kichwa chaniwanga ajabu. (Anatiririkwa na machozi)

C: Anachukua stethoskopu na kumpima) Utapata nafuu hivi karibui ukinywa dawa nitakazokupa.

Maswali

- a) Tambua rejesta inayorejelewa na Makala haya. (alama 2)

b) Fafanua vitambulishi vine vinavyohusishwa na rejesta hiyo. (al 8)

16. (a) Eleza istilahi zifuatazo (Alama 4)

i) lugha

ii) misimu

(b) Andika sifa zozote sita za lugha utakayotumia kuwatangazia watu kinyang'anyiro cha soka. (Alama 6)

17. “....watu wa kaunti ya makueni wamesahaulika kabisa. Ningependa kuelezwa kinagaubaga kama hawa ni wakaenya au la. Order! Order! Mheshimiwa Tata.

La! Tumekuwa marginalized kwa muda mrefu sana.....

(i) Hii ni sajili gani? (Alama 2)

(ii) Eleza sifa nne za sajili iliyotajwa. (Alama 8)

18.

a) Taja na ufafanue nadharia tatu zinazoelezea asili ya lugha ya Kiswahili (alama 6)

b) Eleza maana ya istilahi zifuatazo za isimujamii

(i) Lafudhi (Alama 2)

(ii) Rejesta (Alama 2)

19. Eleza sifa zozote tano za lugha ya siasa (alama 10)

20.

a) Eleza maana ya sajili. (alama 2)

b) Fafanua umuhimu wa sajili katika jamii. (alama 10)

21. **Soma dondoo lifuatalo kisha ujibu maswali yanayofuata.**

Mwatani: Rusha hiyo ball haraka tumechelewa five minutes. Twende daro.

Omoshi: Harakisha mode anacome.

Bwana Kipiti: Nendeni darasani haraka! Kisha kiranja awape vitabu vyenu vya insha ili mwandike barua.

Mwatani: Sawa mwalimu. Samahani kwa kuchelewa uwanjani.

Omoshi: Je, tutaandika barua rasmi au barua ya kawaida?

Bwana Kipiti: Mwandike barua rasmi. Je, mnakumbuka muundo wake?

Omoshi na Mwatani: Ndio mwalimu. Ulitufundisha jana. Asante sana mwalimu.

Bwana Kipiti: Kumbukeni idadi ya maneno. Idadi ya maneno ni muhimu katika uandishi wa insha.

Maswali

a) Eleza sajili katika dondoo. (alama 2)

b) (Eleza sifa nane za sajili hii zinazopatikana katika dondoo. (alama 8)

22. i) Eleza maana ya lakabu. (alama 1)

(ii) Eleza dhima ya lakabu katika jamii. (alama 4)

23. a) Eleza mitazamo mine kuhusu chimbuko la Kiswahili. (alama 4)
b) Eleza njia za uundaji wa maneno katika lugha ya Kiswahili. (alama 6)

24. (a) Ali: Wee kuja hapa. Wewe ni nani? Sema haraka!

25. **Soma kifungu kifuatacho kisha ujibu maswali yanayofuata.**

“Ndugu na madada, sote tumealikwa katika karamu hii ya Bwana kabla ya kujongea mezani pake, Bwana. Pana haja ya kutakasa nyoyo zetu na kujutia madhambi yetu. Sisi sote ni watenda dhambi na inastahili kumwendea ili aweze kutuondolea madhambi yetu.”

Maswali

- (i) Weka maneno haya katika sajili yake. (alama 2)
(ii) Nini kimekufanya uchague sajili uliochagua katika swali (i). (alama 1)
(iii) Eleza sifa za matumizi lugha katika sajili hii. (alama 7)
26. a) Eleza nadharia tatu kuhusu chimbuko la Kiswahili. (alama 6)
b) Fafanua istilahi zifuatazo: (alama 4)
- i. UwiliLugha
 - ii. LinguaFranka
 - iii. Misimu
 - iv. Sajili
27. (a) (i) Eleza maana ya krioli. (alama 2)
(ii) Eleza sifa zozote tatu za krioli. (alama 3)
(b) (i) Eleza maana ya Lingua Franka (alama 2)
(ii) Tambua sifa zozote tatu za Lingua Franka (alama 3)

28.

- a) Eleza majukumu **matatu** ya lugha ya taifa. (alama 3)
b) Fafanua mtindo wa lugha uliotumiwa katika taarifa ifuatayo huku ukieleza sababu za matumizi ya vitambulisho maalum vya lugha. (alama 4)
- Wananchi, mimi sina mengi. Hapana katika nyinyi asiyenielewa. Sina la kusema, ila ninawakumbusheni kuwa mnahitaji kiongozi atakayeshughulikia maslahi ya taifa zima. Mtu huyo ni mimi na ninajitahidi niwezavyo kujenga masoko, barabara, shule zaidi na mazahanati na maisha yenu yatakuwa ya raha zaidi.
- c) Thibitisha kuwa adabu za lugha hazizingatiwi miongoni mwa wanajamii siku hizi. (alama 3)

29. a) Eleza sababu zozote sita zinazochangia kufa kwa lugha. (alama 6)

b) Taja mambo yoyote manne yanayofanywa na serikali yetu kuimarisha lugha ya Kiswahili (alama 4)

31. Eleza makosa matano yanayoweza kutokea wakati wa mazungumzo. (alama 10)

MASWALI YA KCSE